

FIINȚE MITOLOGICE DIN LUMEA SATULUI SĂLĂJEAN: FATA PĂDURII SAU PĂDUREANA

OLIMPIA MUREȘAN*

MYTOLOGICAL BEINGS IN THE VILLAGE WORLD: FOREST GIRL OR FOREST

ABSTRACT: *This paper is the result of a long field research. The Forest Girl or the Forest (as it is known in most of the studied areas of Sălaj) is one of the most complex representations of folk mythology. The legends and beliefs about this supernatural representation are still in progress today. With regard to the present work, through successive accumulations, the various aspects of this mythological beings could be evaluated on the basis of a number of 97 texts, some of them containing more legends, information or beliefs. Legends are variants of a relatively small number of narrative types. They nowadays fulfill the stories-warning function: they prevent young people from perceiving the danger they face when living isolated, away from home, in the space under the control of evil forces, in opposition to the domestic space of the village and the women who have born to not let her child alone that she can change her with hers.*

KEYWORDS: *Forest Girl; Forest; child; sons; trace.*

REZUMAT: *Lucrarea de față este rezultatul unei cercetări îndelungate de teren. Fata Pădurii sau Pădureana (cum este cunoscută în marea majoritate a zonelor studiate din Sălaj) este una din cele mai complexe reprezentări ale mitologiei populare. Legendele și credințele despre această reprezentare supranaturală circulă până în zilele noastre. În ce privește lucrarea de față, prin acumulări succesive au putut fi evaluate diversele aspecte ale acestei ființe mitologice, pe baza unui număr de 97 de texte, unele dintre ele cuprinzând mai multe legende, informații sau credințe. Legendele sunt variante ale unui număr relativ redus de tipuri narative. Ele îndeplinesc astăzi mai ales funcția de povestiri-avertisment: îi previn pe tineri despre primejdia care-i pândeste atunci când trăiesc izolați, departe de casă, în spațiul aflat sub controlul forțelor malefice, în opoziție cu spațiul domestic al satului și pe femeile care au născut să nu-și lase pruncul singur că aceasta îl poate schimba cu al ei.*

CUVINTE-CHEIE: *Fata Pădurii; Pădureană; copil; feciori; urmă.*

Fata Pădurii este una din cele mai complexe reprezentări mitologice, o figură dominantă în spațiul cultural nord-transilvănean. Este un spirit de femeie chinuit, răzbunător ce bântuie pădurile noaptea și care produce foarte mult rău, atât fizic cât și psihic în special bărbatilor. Se spune că se poate auto-metamorfoza așa că uneori apare sub forma unei femei incredibil de frumoasă, alteori sub forma unei femei grotesc de urâtă. Totdeauna apare cu părul lung până la pământ și nepieptănat iar de cele mai multe ori nu i se vede fața, fiind acoperită de păr¹. Are puteri supranaturale, de cele mai multe ori din inima pădurii se aud diferite sunete, precum râsete, plânsete sau alteori diferite zbierături. Întotdeauna când se plimbă stârnește vuietul codrului, adesea râde ea însăși în hohote sinistre sau plânge hohotitor. Ea acționează impulsiv pentru a-și satisface o nevoie primară, fără să reflecteze la consecințele pe care actele ei vor avea asupra celor în viața cărora intervine².

* Muzeograf 1A, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău; email: piamuresan35@yahoo.com

¹ Kembach 1989, p. 409–410.

² Antonescu 2016, p. 168–174.

Oamenii nu știu cine este și de unde a apărut ea prin pădurile lor. Se spune, că Fata Pădurii sau Pădureana, cum mai este cunoscută în zonă, a apărut acum foarte mulți ani când o fată frumoasă s-a rătăcit în pădure. Disperată să găsească o cale de ieșire, s-a înfundat tot mai mult și a prins-o noaptea. A doua zi, i-a apărut în cale un fecior care i-a spus că o va ajuta să găsească drumul spre casă. Însă, acesta a dus-o și mai afund în pădure, bătându-și joc de ea până aceasta și-a pierdut mințile. De atunci, ea bântuie pădurile și împrejurimile acestora atât ziua cât și noaptea, fiind observată de mulți oameni. În altă poveste se spune că Fata Pădurii a fost o fată bătrână pe care nu a vrut-o nimeni de nevastă și s-a făcut nevasta dracului, dar ea era îndrăgostită de un fecior frumos care și-a bătut joc de ea.

Dat fiind faptul că nenorocirea ei a venit de la un bărbat, ea atacă în mare parte bărbații, luându-le sufletul, schilodindu-i sau chiar încercând să-i omoare. Ea umblă prin satele aflate la marginile pădurilor, ademénind bărbații cu farmecul lor pentru a le face apoi cele mai oribile lucruri. Se mai spune că singura metoda prin care bărbații se puteau proteja de Fata Pădurii era să poarte asupra lor o franghie împletită sau să-și facă cruce cu limba în gură, și doar ajungând la al 99-lea semn al Crucii, Fata Pădurii se făcea nevăzută. Mulți dintre cei care o văd, o blestemă și-și fac cruce.

Aproape că nu este sat în Sălaj în care să nu se fi auzit de *Fata Pădurii* sau de *Pădurene* și întâmplări legate de acestea. Fata Pădurii îi și bună și rea. Unii zic despre ea că-i *hârcă* bătrână și *hădă*, însă cei mai mulți spun că-i tânără și frumoasă. Ea este în toate felurile, așa cum vrea ea să fie pentru că are puterea să se facă ce și cum vrea. Foarte mulți oameni, în special bărbați s-au lăudat de-a lungul timpului c-au văzut-o, alții spun că i-a „purtat” noaptea până n-au mai știut de ei iar alții că s-au iubit cu ea, aceasta luând chipul drăguțelor lor și nu și-au dat seama decât târziu cu cine au de-a face. Unii chiar rămânând neînsurați ducându-i dorul, după ce s-au iubit cu ea și nemaiputând avea ochi pentru altcineva, au rămas „vrăjiți”.

Se știe despre ea că, de multe ori, după ce naște, își duce copilul în sat și-l lasă la poarta unei fete fecioare. Acestea luau copilul și aveau grijă de el, însă rămâneau nemăritate. Copilul ei se cunoaște de copiii oamenilor: îi ori mut, ori surd, ori schilod, ori păros și după ce crește, nu are nici milă, nici judecată.

De aceea nu era bine să lași copilul singur, nici în casă, nici dacă-l duceai pe câmp, că poate veni Fata Pădurii și, dacă-l găsește, îl duce și pune în loc un copil de-al ei care aduce numai necaz în casă și se chinuie și el cât trăiește. De altfel, cele mai multe povești legate de Fata Păduri se referă la faptul că ea schimba copiii. Pădureana obișnuia să-și schimbe copilul imediat după ce l-a născut cu altul, al unei femei tinere născut tot atunci, pe care mama ei n-a apucat să-l vadă³. Peste tot există vorba, despre copiii foarte urâți, schilozi, pociți: *zâci că-s a Fetei Pădurii*.

Nimeni nu știe însă unde locuiește ea, unde are casa, de aceea se crede că ea nu-i altceva decât un duh, care se poate întrupa în om sau animal⁴.

Feciorii care mergeau vara cu vacile sau cu oile spuneau că au auzit-o cum cântă sau cum plânge sau au văzut-o în multe feluri (ori frumoasă de-ți lua ochii, ori hidoasă de se temeau de ea). Apariția ei într-un anumit loc este însoțită uneori de furtuni declanșate din senin, de vânturi puternice care durează până la dispariția ei. Vântul ce se stârnește pe neașteptate este un semn al prezenței sale. Alții spuneau că atunci când se pornea câte o vijelie, era pentru că ea se mânia pe cineva sau pe ceva, ori fugea prin pădure. În unele locuri se spunea că: *Atunci când ploua cu soare* zăceau bătrânii că să lă (spală) Fata Pădurii pă cap⁵.

Dacă rămâneau peste noapte cu animalele, feciorii erau în cea mai mare primejdie ca Fata Pădurii să li se arate și să vrea să se iubească cu ei. De aceea, ca să-i apere de ea, când plecau de acasă mamele lor le dădea câte o sfoară împletită din ațe de tei, iar drăguțele lor câte o năframă descântată. Un alt avertisment pe care-l primeau era acela să nu vorbească, fiind în pericol de a „le lua” glasul.

³ Antonescu 2016, p. 168–174.

⁴ Eretescu 2007, p. 56.

⁵ Inf. Stegar Ana, 72 ani, Șimișna, Sălaj, 2017.

În povestiri, aceasta nu este o reprezentare mitologică, o divinitate. Informatorii chestionați relatează că Fata Pădurii este o ființă vie, a cărei prezență putea fi bine dovedită. Majoritatea celor care narează întâmplările sînt convinși de adevărul propriilor spuse. Ei aduc cheazășie relatările prietenilor sau părinților lor atunci când victime ale întâmplărilor nu au fost ei înșiși. Majoritatea relatărilor despre acest „personaj feminin” sunt de la bărbați în vîrstă dar și de la soțiile sau mamele lor care au experimentat contactul cu demonul feminin.

Contactul direct cu Fata Pădurii are consecințe vizibile și de durată. Unii își pot pierde glasul iar alții sunt marcați pe viață iar moartea poate să survină din această cauză⁶. De aceea, contactul cu această ființă supranaturală este perceput ca o pedeapsă, ca un blestem și trebuie evitat cu orice preț.

Studiul asupra variantelor care au circulat în lumea satului sălăjean relevă faptul că nu se poate vorbi despre un portret robot al acestei ființe supranaturale. Descrierile fizice sunt foarte diferite. Deosebiriile sînt mari nu numai de la o zonă la alta, de la o localitate la alta ci și în cuprinsul aceluiași sat. Un aspect care merită atenție este autenticitatea. De cele mai multe ori, alături de informator s-au aflat și membri ai familiei, vecini sau consăteni. Aceștia au comentat cele auzite și și-au exprimat punctul de vedere. Actul povestirii a stîrnit comentarii și reacții similare celor care apar într-un cadru natural.

În ceea ce privește aspectul ei, marea majoritate a celor care susțin că au văzut-o o descriu de cele mai multe ori ca o femeie frumoasă dar sălbatică, plină de păr, o creatură care nu a atins nivelul de civilizație al celor din satul tradițional, alteori ca o „babă bătrână și urâtă”. Îmbrăcată de regulă într-o rochie simplă albă „mireasă”, alteori dezbrăcată, acoperită doar de propriul păr și desculță:

Pădurenile erau cu păr lung până-n pămînt, când își dăde păru ala înt-o parte, atîta era de frumoasă, de numa⁷.

De Pădurene zăce că erau femei hăde cu păr⁸.

Pădurenile aveau păr mare, zburlit și erau îmbrăcate zdrăntos⁹.

Mai demult o fost Fata Pădurii. Era cu păr lung, până-n pămînt, despletită. O văzut mama bătrână, mama mamii, în pielea golă la fântâna din Dâmb, vine din păduri. Aici păstă tăt sînt numa păduri¹⁰.

Eram coptil și merem cu vacile mai mulți prunci și Todoru lui Rânza o mărș la poiana lui Ciocan și o vinit tăt străgînd că o văzut Pădureana, zăce că era cu păr, noi nu l-am crezut. Erau tâte păr și pă față¹¹.

Măicuța o zăs că o văzut o dată pă Pădureană, era fecioară și o mărș pă cîmp la lucru și o văzut înt-on nuc era tătă îmbrăcată în păr. Când o mărș acasă o spus ce-o văzut și i-o spus că aceie o fost Pădureana¹².

Să zăce că domne feri să te întâlnești cu ie. O zăs că-i așe ca o buhă. Să auze urlînd pă la pădure, zăce că să nu ieși cu pruncu afară în brață demineața până a cînta cucu, că vine și ți-l duce. Îl tăt uda cu apă sfîntăță pă prunc. Să fereu oaminii, unde să auze că urlă nu mereu să nu să întâlnească. Era care dăde în urmă re, în urma ei¹³.

Unchiu o fost cu caii de mas, noptea mere să-i hrănească să potă lucra zîua cu ei și o fost cu on vecin și o făcut on foc și o vinit o babă cu păru despletit, o vinit să să încălzască, tătă era păr – Pădureană. No zăs mnică că s-o temut¹⁴.

Tot ceea ce relatează oamenii nu este, decît un act de lectură a unui model a cărui existență este, pentru toată lumea indubitabilă, dar a cărui formă exactă rămîne, mereu, neatinsă, el manifestându-se,

⁶ Eretescu 2007, p. 76.

⁷ Inf. Dolha Zaharia, 67 ani, Valea Lungă, Sălaj, 2017.

⁸ Inf. Cîmpan Carolina, 80 ani, Solona, Sălaj, 2018.

⁹ Inf. Mureșan Gheorghe, 87 ani, Brăglez, Sălaj 2017.

¹⁰ Inf. Cheța Maria, 85 ani, Brăglez, Sălaj, 2016.

¹¹ Inf. Ferheș Gheorghe, 91 ani, Rus, Sălaj, 2017.

¹² Inf. Bumbaș Maria, Noțig, Sălaj, 2018.

¹³ Inf. Sălăjean Carolina, 83 ani, Solona, Sălaj, 2018.

¹⁴ Inf. Revnic Maria, 71 ani, Șasa, Sălaj, 2016.

în mod concret, doar polimorf, printr-o simultaneitate de deformări și reformări, ca și printr-o altă serie de elemente identice¹⁵.

Acestea trăiau în pădurile mari și dese iar lumea se temea de ele știind că pot face mult rău: omorau feciorii din sat care nu li se supuneau, unora le lua glasul, pe alții îi juca până nu mai știau de ei, iar pe alții îi purta toată noaptea; schimbau copiii nou născuți, sau ofereau pentru mâncare altceva în schimb:

Pădurenile ședea în pădure, unde erau pădurile mai mari, își făceau colibe. Să temeu oamini de Pădurene¹⁶.

Erau femei de pădure, stăteau în peșteri de stânci. Amu o dispărut¹⁷.

Pădurenile stăteau în pădure, nu aveau casă, într-o peșteră, într-un scut așe, pă părau¹⁸.

Pădurenile stăteau în pădure, demult erau multe păduri și mari, nu ca și amu, amu îs rare, o tăt tăiet oamini, nu mai au unde să ascunde, amu nu mai sunt, pote pă undeva...¹⁹.

Ele ședea ascunsă în pădure. O fost on bătrân la porci pă Valea Teștiorii și o avut o căsuță în pădure. Într-o noapte și-o lăsat fereastră deschisă și s-o băgat Pădureana în casă și l-o strâns în pat și o lăsat după ie on fum și tătă era păr și umflături. El s-o spăriet și și-o făcut cruce cu limba și o zâs în gând: Domne, ucigă-te 99 de cruci! O zâs că a doua zi n-o putut sta de putore în casă²⁰.

Pădurenile trăiau în pădure. Oarecând o fost mai mari pustietăți. Io îs din Ciocmani, satu o fost sus pă mănăstire, acolo o fost câteva case, o fost on bătrân și o vinit în sat, în mnijlocu satului și o aflat on izvor și o făcut acolo o căsuță și i-o adunat pă tăți acolo. La izvoru ala îi zăce Fântâna satului. O zâs că în tătă demineața era tulbure apa, o stat de pază să vadă și o văzut că vine Pădureana și să scaldă. N-o acădit să să închelță, că și-o luat numa o cizmă, ave cizme roșii și o fujit oamini după ie. Ie să spăla în fântână, lua apă din fântână cu mâsurile ei și țapa pă ie și tulbura apa. Altu n-o mai vinit. Era tătă păr²¹.

Aici în Bobota, zăceu bătrânii că Fata Pădurii stătea su pământ, că are tunel su pădure, undeva pă deal erau ceva uși, pă acolo ieșe, acolo stăte. Era ca o femeie cu păr mare, mere lume să o vadă, erau anumite zăle când o putei vede²².

Aicea pă deal sunt niște păduri mari pă la Ceaca, acolo umblă noptea Fata Pădurii²³.

O caracteristică surprinzătoare a Fetei Pădurii este proteismul, puterea de a se metamorfoza – o trăsătură care definește divinitatea²⁴. Ea poate lua chipul iubitei după care tânjește tânărul care este departe de sat cu animalele. Se poate metamorfoza în animal sau chiar poate zbura:

Demult mereu noptea cu vacile și zăce că le vedea cum zburau pă sus deasupra pădurii, ca păsările zburau²⁵.

Ele nu numai că sunt văzute că zboară, dar uneori pot duce în zbor feciorul sau copilul furat. Purtatul pe sus devine uneori proba unei forțe magice ieșite din comun, devastând totul pe unde trece:

O fost o fată mnică, de 2 ani și măsă și-o vărut și atunci să pune paie în pat și o vrut să margă la colectiv să-și aducă paie, era în Vinerea Mare. Și-o lăsat fata în casă. Fata, după ce o mărș măsă o fujit după ie, să întu-neca și n-o mai ajuns acasă. N-o mai aflat în veci, știu că o vinit miliția și tăt satu o umblat s-o cote pă fată. N-o mai vinit. O aflat undeva departe în hotar, era mortă. Când o dus pă fată, o dus pă deasupra Meseșului,

¹⁵ Hedeșan 2000, p. 21.

¹⁶ Inf. Ciunt Veronica, 84 ani, Șimișna, Sălaj, 2017.

¹⁷ Inf. Câmpan Veronica, 83 ani, Teștioara, Sălaj, 2018.

¹⁸ Inf. Mureșan Gheorghe, 87 ani, Brâglez, Sălaj, 2017.

¹⁹ Inf. Vid Maria, 82 ani, Brâglez, Sălaj, 2016.

²⁰ Inf. Crișan Silvia, 80 ani, Tihău, Sălaj, 20017.

²¹ Inf. Pop Cristina, 1942, Solona, Sălaj, 2018.

²² Inf. Raț Floare, 1932, Bobota, Sălaj, 2018.

²³ Inf. Micu Zamfira, 90 ani, Valea Lungă, Sălaj, 2017.

²⁴ Eretescu 2007, p. 63.

²⁵ Inf. Brândușan Maria, 66 ani, Rus, Sălaj, 2017.

pă marjinea pădurii. Pă unde o dus erau tăte lemnile rupte pă la jumătate până acolo. Acolo erau ceva son-diști. Noptea o nins on ptic, demineața s-o dus să să spele că acolo ieste o fântână și o văzut fata da nu s-o văzut urme. Fata era mortă și arăzâmată de on lemn. Ei o anunțat în sat. Ne-am dus odată la puieți acolo în zona ceie și, cine o aflat o făcut acolo o cruce și o scris numile fetii și am văzut lemnile rupte, on șir de lemne retezate tăte. Așe o dus Fata Pădurii, pă sus, o zburat, da n-o rezistat fata²⁶.

Combinăția de trăsături opuse este o marcă a divinității. O asemenea ființă supranaturală impune respect și teamă, oamenii își iau măsuri de protecție care să îngreuneze sau să facă imposibil contactul cu ea.

Alte acțiuni provocate de Fata Pădurii, aparent nefirești sunt: rătăcirea, dezorientarea, pierderea temporară a legăturii cu realitatea la unii oameni de-ai locului chiar dacă se mișcă într-un spațiu familiar. Este una dintre acțiunile malefice cele mai cunoscute ale Fetei Pădurii. Rătăcirea rezultă din contactul direct sau mediat cu ființa supranaturală. Mulți povestesc că au mers pe o distanță relativ scurtă, prin pădure și au călcat fără să-și dea seama în urma Fetei Pădurii. Acest fapt are consecințe imediate: cel în cauză, nu mai știe unde se află și continuă să umble ceasuri întregi, chiar toată noaptea iar abia la primul cântat al cocoșilor „se trezește” din transă și își dă seama că a bătut pasul pe loc sau s-a învârtit în cerc. Călcatul în urma Fetei Pădurii se poate produce oriunde.

Fata Pădurii îi on duh rău, numa că nu fac rău la om dacă le lași în pace. Așe o mârș on fecior în șezătoare, o mârș sângur. Ave de trecut până la casa unde erau fetile pânt-o pădurice. N-o mai ajuns la șezătoare în veci. L-o purtat tătă noptea. A doua zi s-o trezît în locu acela, călare pă o ciotă, tăt zdăriet, cu hane rupte²⁷.

Care calcă în urmă re îl duce de nu mai știe de el. Io am pățat. Am vinit din Bocșița cătă casă, era sorile cătă asfințat, marhăle erau acolo pă capăt. Când să cobor dealu, n-am mai putut mere, că am vrut să merg încoace ori încolo, n-am putut, m-am pus pă burtă, tăt n-am putut. Până demineața pă la tri, tăt așe. Nu uit în veci că, eram operat de stomac și mi-am scos apa din raniță, erau pete de zăpadă pă jos, era în asfințat, vinem di la soră-me. Când am fost în vârful dealului, am văzut cum vineu ciurdarii, adăpau, era în februarie. Am strâgat, cine mă aude să vină să mă ajute. Nu m-o auzât numa ala di sus, eram în vârful dealului. Nu mi-am adus aminte să întorc limba în gură să-mi fac sămnu sfintei cruci, cu mâna n-am avut putere. Când te-o luat în primire Fata Pădurii, te jocă. Nu m-o dus nici în stânga, nici în dreapta, nici în sus, nici în jos, numa m-o ținut acolo ni, de nu m-o lăsat să mă mișc. Dacă mă ridicam, iară cădem înapoi în jerunți. Oricât m-am trudit. Așe m-o ținut până la tri, la cântatu cocoșilor. Când am ajuns acasă, eram gata. Când am ajuns acasă eram plin de frig, m-am băgat su dricar repide și m-am liniștit²⁸.

O soră de-a me s-o dus cu tata meu cu o scrofă de vândut în Jibou, să duce pân păduri la Rona, era primăvara, o fost ieșită florile, călugări, ie tăt o cules flori. Până la urmă o fost pierdută tata. O strâgă, nu o află nicări, o aflat târzâu, departe cântându-să. S-o dus la târg și noptea o fost beteagă rău, o dat în uariște urmă re și de acolo n-o mai fost bine în veci. Făce spumă la gură, tremura. Era păduri mai ascunsă, ave 12 ani. Tăt o zâs rugăciuni pântu ie, da numa noptea îi vine rău, trâmura. Așe zăce că umblă Muma Pădurii și o dat în urmă de acee și de atunci o fost tăt rău²⁹.

Sunt bătrâni care povesteau că după ce s-or întâlnit cu ea, or umblat pustii prin păduri tătă noaptea și numa dimineața, când or auzât cocoșii cântând și-or dat seama pe unda se aflau. Ea îi o făptură a noptii și cum dă prima rază de soare, puterea ei, tătă să risipește³⁰.

Una din acțiunile de temut ale Fetei Pădurii este schimbatul copiilor. Ea fură copiii femeilor și lasă în locul lor propriii ei copii. Acest lucru se petrece și acasă dar de regulă substituția se petrece în câmp, în

²⁶ Inf. Briscan Ana, 70 ani, Meseșenii de Sus, Sălaj, 2016.

²⁷ Inf. Șuşman Maria, 73 ani, Răstoci, Sălaj, 2016.

²⁸ Inf. Sabău Petru, 86 ani, Chilioara, Sălaj, 2013.

²⁹ Inf. Lupșe Veronica, 80 ani, Solona, Sălaj, 2018.

³⁰ Inf. Buciuman Aurelia, 78 ani, Meseșenii de Jos, Sălaj, 2016.

afara satului, unde, având de lucru la câmp, mama ia copilul cu ea, lăsându-l într-un loc ferit până termină ea munca iar când se întoarce, constată că acesta lipsește. Copilul schimbat poate fi ușor recunoscut prin aceea că este excesiv de păros dar poate avea defecte fizice majore: să fie mut sau surd, să aibă copite în loc de labele picioarelor sau excesiv de urât.

Schimba pruncii. Umbla Fata Pădurii pân sate și vine și pune pruncu ei și lua alt prunc. Pă când să trezeu fomeile găse pruncu tăt pār pă față și își fereu fomeile pruncii³¹.

La Ceaca era, zăce că știmba coptii. Oaminii din sat o vrut să o prindă, zăce că o pus o cizmă roșie și și-o băgat pticiorile amândouă în ie, zăce că o prins, la Ceaca. Era o fântână în pădure, tăt aflau apa tulburată, acolo vine. Era o vorbă în sat, care era mai hâd, zăce de el: zăci că l-o schimbat Pădureana³².

Oarecând o umblat Pădureana, în Solona o mârș Pădureana și i-o știmbat pruncu la o femeie. Femeiea ceie o făcut foc în cuptor și i-o pus pruncu Pădurenii pă lopată și o zăs: „Dură, dură de pădure, adă coptilu meu, că de nu îl aduci, pă a tău îl băgăm pă foc”. Și o vinit Dura ceie și i l-o adus napoi coptilu și l-o luat pă a ei și s-o băgat în părău și o vinit o furtună mare. Coptilu ei era hâd și cu pār pă el și ie tăt așe, cu pār mare³³.

O fost și aici pă la noi Pădurene. Știu că tăt am auzât pă mămuca spunând de cineva că ala-i prunc înștimbat, ala nu-i a lor, îi prunc de Pădureană. Pădurenile știmbau pruncii³⁴.

Să schimbau pruncii, s-o întâmplat la noi și în Sâg. Fata Pădurii l-o schimbat. L-o lăsat în casă sângur după ce l-o născut și pă când o mârș, o fost altu, cu două păreti de dinți și o trăit 15 ai și n-o umblat. Dacă trăbuie să-l lași sângur, trăbuie să pui lângă iel carte de rugăciuni, pană de ghină, secere și mătură să măture de lângă el duhurile rele. Asta din Sâg, l-o luat din pat și l-o pus jos. Trăbuie să-i puie lângă el carte de rugăciuni, secere și mătură să pune. Io am fost și la mormântare la pruncu ala. Tătă lumea știe că ala o fost prunc știmbat.³⁵

Să auze, on frate de-a lui socru o mârș la câmp să lucre, la fân și o dus și pă muiere. Aveu on prunc mnic și l-o dus cu ei, l-o pus la umbră și ei lucrau la fân. Numa o văzut că mere una cu părul lung până în pământ și-i pune coptilu ei și le-o luat coptilu ei, i-o schimbat, era fată. N-o avut ce face, o adus acasă pă fata Pădurenii. S-o năcăjit, o plâns și s-o dus la o femeie și i-o spus să nu-i deie mnică de mâncare tri zăle la fata Pădurenii că apoi vine Pădureana și i-o aduce. Așe o făcut și după tri zăle o vinit Pădureana după ie și zăce că i-o zăs: „Ei, ei, fie-ți curvă mama ta, zăce cătă fătucă, bine u-am câștigat io pe-a ta și tu pe-a me, ba. Că ai vrut să mi-o omori”. Și și-o luat fata și s-o dus. Scimbau pruncii că a ei erau mai urâți și nu erau așe deștepți. Umblau mult până găseu on prunc să-l potă schimba³⁶.

Tăt ne poveste mama că demult umblau Pădurenile și știmbau pruncii. Fura pruncii di la mamă unde era culcat afară ori pă câmp, că ave și ie prunc și-l pune pă a ii. A ei era hâd tare, pocit, nici nu te putei uita la el. Și ce-o făcut femeia, atunci știeu multe femeile. Înt-o marți sara o făcut foc în cuptor și l-o pus pă lopată să-l țape în cuptor. Da numa s-o făcut că-l țapă și atunci o vinit Pădureana și i-o adus pruncu și l-o luat pă a ei³⁷.

Îmi spune mama că când o fost ie coptil așe cam de doisprezece ai, era o femeie la Văleni și-o avut coptil mnicuț în leagăn și l-o lăsat femeia-n leagăn și s-o dus la câmp, vara. Pă când s-o întors acasă era coptilu schimbat³⁸.

Mama ne spune că era on vânător mare în Iapa și s-o dus la vânat și o zăs că era on vânt mare și ploie și colo înt-on părău era on prunc mnic care plânje într-on leagăn de curpân. O mârș Guțu, că așe îl chema și l-o legănat pă prunc, era coptilu ei³⁹.

³¹ Inf. Pop Maria, 84 ani, Hășmaș, Sălaj, 2017.

³² Inf. Ungur Ana, 88 ani, Rus, Sălaj, 2017.

³³ Inf. Câmpan Veronica, 83 ani, Teștioara, Sălaj, 2018.

³⁴ Inf. Roșan Floare, 71 ani, Cosniciu de Sus, Sălaj, 2017.

³⁵ Inf. Sabou Ana, 79 ani, Preoteasa, Sălaj, 2014.

³⁶ Inf. Ciunt Veronica, 84 ani, Șimișna, Sălaj, 2017.

³⁷ Inf. Gușet Jenica, 79 ani, Buciumi, Sălaj, 2016.

³⁸ Inf. Prodan Maria, 81 ani, Cristolț, Sălaj, 2016.

³⁹ Inf. Ungur Ana, 88 ani, Rus, Sălaj, 2017.

Cu toate că teritoriul ei este pădurea, Fata Păduri poate intra și în mediul „domesticit” al comunității, pe ulițele satelor sau chiar în casele sătenilor, căutând copii nou născuți.

Fata Pădurii umbla pân sat și duce coptii, era părosă⁴⁰.

În timpu ungurilor, prin 40, eram în premilitărie, Piroșca era dus de acasă și într-o noapte o vinit Pădureana la nevasta lui acasă și i-o luat pruncu. Femeia deminiața o mârș la miliție și o spus. Numa ne pomenim că vine poliția să merem noi militarii s-o cotăm. Ne-am dus de aci, tăte pădurile aieste le-am bătut di la Muncel și am coborât în Cristolțal și până-n Teștioara, pă tăte pădurile și păraile da n-am aflat-o⁴¹.

Locul unde însă se arăta cel mai des era la câte o fântână, undeva în hotar, departe de sat, iar cei care trec pe acolo, în special bărbații sunt luați „la joc” până ce aceștia cad epuizați, inconștienți, lăsați fără puteri iar unii chiar nu-și mai revin și mor:

Era o fântână pă Dealu Corbului, la fântâna lui Gorțe îi zăce. La fântâna aceie să poveste că erau mai demult boieri care aveu turme de porci și acolo erau valauă unde îi adăpa. Și s-o luat doi porcari la bătaie și unu l-o lovit rău pă altu și ala s-o întors și i-o tăiat capu la alalalt și s-o rostogolit capu până în fântână. Acolo, la fântâna aceie să tăt arăta o fată frumoasă, cu păru până-n pământ, cu haină albă, ca o mnireasă. Mi-o povestit untu, fratile tatii că acolo la valău ala să spăla fata ceie. De câte uări mere unchiu di la noi trăbuie să treacă pă lângă fântâna ceie și trăbuie să-i deie mama ori o scrije de ptită ori grău. Nu mere di la noi sara fără scrije de ptită și grău că trăbuie să-i deie la fata aceie că dacă nu, îl juca atâta până când o săptămână nu mai era bun de nimnică. Alt unchi de-a nost o fost vânător. Nu știu de unde vine și fata aceie atâta l-o jucat până n-o știut de iel. N-o vinit până s-o făcut zăuă acasă și s-o pus în pat și nu s-o mai trezât altu⁴².

Pădurenile vineu din păduri. În Solona, la fântână în deal, zăce că mere Pădureana și să spăla pă pticiore, să temeu, era cu păr, zăce că umbla și străga⁴³

O femeie di la noi din sat o văzut. Era pă câmp la lucru, pă Valea Târgului, acolo era o fântână de unde lua femeile apă. S-o dus să ieie apă. Fata Pădurii o zis că să la pă cap la fântână, ave on păr până-n pământ și frumosă, dar ave păr pă obraz. Femeia n-o știut ce să facă când o văzut apoi o mârș, o zăs că tăta apa era mol cum s-o scădat în ie⁴⁴.

De obicei nu face rău nimănui doar dacă este provocată, plăcerea ei fiind doar plimbarea prin pădure și cântatul foarte puternic, melodiile sale reverberându-se prin toate văile până departe. Este atrasă de foc, oriunde ar fi el aprins în pădure; dacă zărește foc la vreo stână, se duce repede acolo și, dacă ciobanii dorm, le stinge focul și aruncă tăciunii și cărbunii aprinși pe ei, dându-le astfel să înțeleagă ca măcar unul dintre ei să fie treaz și să stea de pază. Alteori apare cu o broască în mână, oferind-o în schimbul mâncării ciobanilor, după care pleacă mai departe:

Aici, la noi în sat, era un loc, la Iapa, așe-i zăce, acolo aveu oamini o zănogă, loc de cosât și duceu și vacile acolo și le legau la clociumb și durneu acolo cu ele noptea pă care nu le mulje. Zăce că s-o dus on coptil de-a unui vecin la tată-său și o stat cu el acolo noptea. Își făceu noptea foc, era frig, aveu colibă, când s-o dus să-și frigă slănina la foc o apărut Pădureana, era tăta păr. Pădureana ave o broască și o vrut să-i schimbe slănina pă broască, ie schimba tăt⁴⁵.

Era unu aici în sat, badea Niculaie, era la vaci, la Bodașca. Eram coptii și merem pă acolo și îl întrebam ce face și el zăce: „O dragu badii, tăta noptea n-am durnit că o vinit Fata Pădurii”. Făce foc atunci noptea că

⁴⁰ Inf. Neaga Dumitru, 86 ani, Cosniciu de Sus, Sălaj, 217.

⁴¹ Inf. Mureșan Gheorghe, 87 ani, Brâglez, Sălaj, 2017.

⁴² Inf. Sabău Ana, 87 ani, Preoteasa, Sălaj, 2013.

⁴³ Inf. Iepan Floare, 82 ani, Teștioara, Sălaj, 2018.

⁴⁴ Inf. Pop Maria, Hășmaș, 84 ani, Sălaj, 2017.

⁴⁵ Inf. Ungur Ana, 88 ani, Rus, Sălaj, 2017.

era frig și îi era urât sânșur. Și o zâs: „tătă noptea nu m-am putut apăra de ie, cum făcem foc, cum mi-l stinje”. Zăce că nu vorove mnică numa-i stinje focu, apoi înt-on târzâu s-o dus⁴⁶.

Mai demult erau Pădurene, erau ca niște femei Mereu de aici oamini la Cristolț, la plug. S-o dus cu doi boi și o durnit acolo pă câmp că o fost departe, cu plug, cu grapă, bunicu cu bunica. O țapat boii di la car să pască, bunica cu bunicu durmeu în car. Bunicu s-o trezât și n-o mai văzut boii, și s-o dus să-i cote. La un moment dat o văzut on bou și o femeie înaintea boului, o crezut că-i bunica, o străgat, ie o grăit din car. O fost Pădureană, așe umblau atunci⁴⁷.

Uneori îi provoacă pe bărbații pe care îi întâlnește prin păduri, luptându-se cot la cot cu aceștia:

Era on fecior, umbla noptea pân păduri și o fată tăt umbla înaintea lui. Tăt îl provoca. Când o mai avut on ptic până acasă, l-o prins, să lupte cu ie. El ave ca on buzdușan legat cu ceaplău de mână, ea ave niște gheare. S-o tăt luptat. L-o zgâriat pă spate, ave niște urme ca și cum ar hi fost ghiara ursului⁴⁸.

Să tăt poveste de on fecior de aici din sat că ave drăguță în Muncel și mere la ie păstă deal, pân pădure. O mârș odată și o vinit sara târzâu câtă casă și este o vale. Vinind pân pădure, l-o prins Fata Pădurii și atăta l-o jucat acolo în vale până l-o omorât. Și l-o lăsat acolo. O mârș lumea din sat și l-o cotate și l-o aflat acolo mort și o zâs că ale-s urmile Fetei Pădurii. Api, dacă așe o fost nu știu, că n-am văzut numa așe zăceu. Atunci să știe de Fata Pădurii, amu nu să mai aude de alea⁴⁹.

Una din mărcile care o definesc pe Fata Pădurii este erotismul excesiv. Scopul ei este de a seduce cât mai mulți bărbați. Umblă prin sate, după căderea întunericului și strigă pe la porțile feciorilor, chemându-i:

Bătrânii spuneu că era Fata Păduri. Ea umbla pân sat, noptea și țâșle (fluiera) să iasă feciorii afară. Zăce că n-ai voie să ieși din casă când te străgă. Vineu la casă unde erau feciori și străgau la fereastră, îi străga pă nume, la sărbători. Atunci feciorii n-aveu voie să iasă din casă. Atunci, povestea bătrânii că dacă ieși din casă când te străga, te duce Fata Pădurii. Alea erau niște femei, pline de păr, horeu frumos. Unde erau mai mulți feciori mereu la fereastră și horeu și îi străgau pă nume să iasă afară. Bărbații trebuiau să aibă frânghie împletită de tei, că atunci nu le putea face nimic⁵⁰.

Erau și situații în care feciorii cădeau în „mrejele” acestora, vrăjiți de farmecul și frumusețea lor:

Tăt am auzât povestea asta di la bătrâni, cu Fata Pădurii. Că era de aici din sat on om, Mitru lui Ionaș, care ave multe vite și mere cu ele la pădure și să nu tăt vie acasă, și-o făcut acolo o colibă. Di la o vreme l-o trimăs pă fecior. Dacă s-o dus fecioru, Fata Pădurii s-o dus la el, c-o fost fată tare frumoasă, cu păr mare. La fecior i-o fost dragă și s-o culcat cu ie noptea și tăt așe, nopti la rând. Când vine cu laptele acasă, măsă o băgat de samă că fecioru ei îi tare slăbdit, nu l-o mai lăsat să margă la vaci, da fecioru tăt s-o dus. Măsă, n-o fost împăcată și s-o dus acolo să vadă ce să întâmplă și o prins pă Fata Pădurii și i-o tăiet păru, l-o sucit rotă și l-o pus într-o covată și o mârș la părau și o tăt făcut bozcone, o alungat pă fată. Da fecioru o mai trăit câteva zăle și o murit. Așe spuneu bătrânii⁵¹.

Una dintre armele pe care o puteau folosi pentru a se apăra sau pentru prinderea Fetei Pădurii era brăcinarul împletit din coajă de tei și cizma roșie Însă, deși este o sălbaticiune înzestrată cu puteri magice

⁴⁶ Inf. Dolha Zaharia, 67 ani, Valea Lungă, Sălaj, 2017.

⁴⁷ Inf. Băbănaș Maria, 80 ani, Văleni, Sălaj, 2016.

⁴⁸ Inf. Sabău Ana, 87 ani, Preoteasa, Sălaj, 2013.

⁴⁹ Inf. Mureșan Gheorghe, 88 ani, Brăglez, Sălaj, 2016.

⁵⁰ Inf. Brândușan Ioan, 68 ani, Rus, Sălaj, 2017.

⁵¹ Inf. Sabău Maria, 73 ani, Cizer, Sălaj, 2016.

există și metode relativ simple prin care omul se poate apăra de violența ei într-o anumită măsură. Prima și cea mai la îndemână metodă este executarea unei cruci cu limba în gură sau o rugăciune spusă în gând. Putere apotropaică pe care o are rugăciunea este imensă, Fata Pădurii nu se mai poate apropia de om pentru că este protejat de o divinitate pozitivă superioară ei și atunci își revărsă frustrarea distrugând tot pe afară.

Utilizarea cizmei poate funcționa și ca un rit de separare între demon și om, între natură și cultură. Oricât de dornică ar fi să și-o însușească, Fata Pădurii nu știe, cum să folosească cizma, pentru că statutul său nu presupune o astfel de competență. Puternică până atunci, ea cade în captivitate ca și când acestea ar avea asupra ei un efect magic. Așadar, așezarea cizmei la fântână poate fi și unul dintre acele rituri de desconsiderare a spiritului malefic, pe care omul îl socotește suficient de prost pentru a putea să-i întindă o cursă extrem de simplă, în care este sigur că aceasta o să cadă⁵².

Tăt să auză de Fata Pădurii, să temeu oamini și o vrut să o prindă. Sara, când știe că vine la fântână să beie apă ori să spele o pus o cizmă roșie. Fata Pădurii și-o băgat amândouă pticiorile în ie de nu le-o mai putut scote, așe o prins. N-o mai vint altu⁵³.

Și pă la noi s-o auzât de Fata Pădurii. Era o fântână la Hidacut, acolo povestea bătrânii că vine și le face baie la coptii. Oamini s-o înțales să o prindă și o mărș acolo și o pus două cizme: una roșie și una neagră și o stat la pândă. Când o vinit ie, le-o tăt luat în pticior, nu erau într-o formă. O ales pă aceie roșie, aceie i-o fost dragă și și-o băgat pticiorile în ie și nu și le-o mai putut scote. Așe o prins⁵⁴.

O altă temere legată de pericolele pe care le poate provoca când este întâlnită, este de a vorbi, de a avea un dialog cu ea, consecințele fiind acelea de a rămâne fără glas:

Așe să știe că nu-i voie să vorovești că-ți ie glas. Noi avem o căsuță în pădure, o făcut tata și o făcut o poiată și țanem vacile și oile acolo. Era de piatră și în față o făcut on prici și pune paie și să culca acolo. Și noptea, de multe ori trece Pădurenile pă acolo, să teme să vorovească oarice, să nu rămâie fără glas⁵⁵.

Pădurenile o fost la care le-o luat glas, stătea în pădure. O fost de vreo 15 ani asta. O fost doi coptii care o vinit la bunici în Rus, din Dej. O mărș pân pădure și s-o pierdut și când i-o găsit n-o mai putut vorbi, le-o luat glas⁵⁶.

Numa în anumite nopți umbla Fata Pădurii: marța și sâmbăta. Îmi spune mama că, cum să însăra afară, cântau, le auzei.

Să auză de Fata Păduri. Era, aici aproape de casa noastră o vale și noptea să auzeu cântăce și zăce că-s fetile pădurii, nu să teme lumea. Nu făceam rău la lume. Era o vale pă care n-o putei trece noptea, nicicum. On frate de-a meu, ave 15 ani, și on unchi l-o dus la iel la uai, pă timp de iarnă. Era în câmp, ave o casă unde stăte, ave câini. Într-o noapte o auzât câinii, el o ieșit afară și o văzut pă cineva mărgând: o fată. S-o luat după ie, o intrat într-o pădure și o strâgat la ie. No fost slobod și i-o sucit gura. În timp și-o revenit, da, în fiecare lună, într-o zi de marți, îi trămură gura și ochii. Numa o dată pă lună, în zăua în care i s-o întâmplat. Apoi își revine și iară îl apucă în ceie lună⁵⁷.

Legende și credințele despre această reprezentare supranaturală circulă până în zilele noastre. Ele îndeplinesc astăzi mai ales funcția de povestiri-avertisment: îi previn pe tineri despre primejdia care-i pânđește atunci când trăiesc izolați, departe de casă, în spațiul aflat sub controlul forțelor malefice, în opoziție cu spațiul domestic al satului.

⁵² Hedeșan 2000, p. 27.

⁵³ Inf. Sava Borz, 84 ani, Meseșenii de Sus, Sălaj, 2016.

⁵⁴ Inf. Vele Florica, 82 ani, Biușă, Sălaj, 2013.

⁵⁵ Inf. Ungur Ana, 88 ani, Rus, Sălaj, 2017.

⁵⁶ Inf. Ferheș Gheorghe, 91 ani, Rus, Sălaj, 2017.

⁵⁷ Inf. Șuşman Maria, 73 ani, Răstoci, Sălaj, 2016.

Mitul Fetei Pădurii a rezistat tuturor schimbărilor de mentalitate, legendele și relatările oamenilor stau mărturie acestei realități.

BIBLIOGRAFIE:

Antonescu, 2016,	– R. Antonescu, <i>Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești</i> , 2016, http://cimec.ro
Eretescu 2007	– C. Eretescu, <i>Fata Pădurii și Omul Noptii. În compania ființelor supranaturale</i> , Compania, București, 2007.
Hedeșan 2000	– O. Hedeșan, <i>Pentru o mitologie difuză</i> , Editura Marineasa, Timișoara, 2000.
Kembach, 1989	– V. Kembach, <i>Dicționar de mitologie</i> , București, 1980.